

ХРИСТО БОТЕВ

ЗАДАЧАТА НА В. „ЗНАМЕ“

Част 0 от „Вестник „Знаме““

chitanka.info

*„Dreptul de a vorbi aici lam de la
terra jar, nu de la domniavaetra;
va rog dar sa mi respectati cuvantul!“*

L. Costin

Букурещ, 7 декемврия

„Правото, за да говоря тука, ми е дадено от отечеството ми, а не от вас. Моля ви да ми почитате думите!“ Тие думи е изрекъл един от румънските депутати в камарата в 1872 г., когато партизаните на правителството повдигнаха шумотевица и поискаха да заглушат гласът на справедливостта и негодуванията на патриотизма. Тие думи повтаряме и ние днес, в началото на своята журналина кариера, когато „Независимост“, после дълга и упорита борба против настоящата горчива съдба на нашия народ, каза своята последня дума и с достойнство слезе от трибуната, и когато ние, уверени, че посеяното на нашата народна нива семе рано или късно ще да принесе своя плод, не можахме да отстъпим пред необходимостта да се подкрепи идеята за нашето освобождение и решихме се да развием „Знамето“ на нашата революционна партия. „Добре, добре! Но към кого именно отправяте вие гореказаните думи на румънския патриотин?“ — ще да попитат някои от нашите читатели. Към вас, господа, към вас — отговаряме ние и бързае да се обясним. Нашият нещастен български народ няма камара, няма трибуна, отдето да изкаже своята воля, свойте нужди и свойте теглила. Единственото негово средство в това отношение се явява неговата журналистика.

Но кой от нас не знае в какво жалостно положение се намират нашите цариградски вестници и каква незавидна роля е играла по-голямата част от нашите емиграционни публицисти.

Ако погледнем с безпристрастно око в стълповете на нашите цариградски хавадиши, то от първият поглед още ще да се убедиме, че под дебелията сянка на босфорските идиоти друго нищо не може да процветава освен политическа лъжа, литературна подлост, дипломатическо раболепие и сякакви други верноподанически до

родетели. „Елате, казват нашите доморождени политици — патриоти на народа, елате да обиколим престола на н. в. султана и да запеем песента на Лазаря... Трохите, които падат от държавната трапеза на нашия милостив баща, стигат, за да се подкрепи историческият стомах на нашия народ, стигат, за да се поддържа неговото етнографско съществуване на Балканския полуостров, стигат, за да се осигури неговото политическо бъдеще между другите южни славяни.“ А народът? Народът продължава да прекарва с християнско смирение дните на своята безконечна страстна неделя, брой часовете на своите неносни страдания и чака възкресението на мъртвите...

Но дванайсетият час е вече настанал, и той се още се надее за милост от своите тирани и се още вярва думите на своите сити и самозвани предводители, че новият живот, когото тие основават на някакви се неизвестни дуалистически начала, ще да дойде постепенно заедно с науката и с образованието. Благих надежди и похвални намерения! Но да видиме до каква степен те постигат своята цел.

Ние сме съгласни, че както окото е потребно за светлината, ухото за звукът, а разумът за разбирането и най-простите истини, така също науката, образованието и развитието са необходими за който и да е народ, за да достигне до известна степен на своето благосъстояние; но за сичкото това са необходими такива условия, които, за нещастие, у нашия народ не съществуват. Вратата на нашия обществен живот зее и въпросите, които е изработило човечеството в продължението на цели векове и които нашият народ е проспал под петите на азиатските варвари, влизат в нашата обществена къща заедно с вятъра и заедно с него излизат, без да оставят каква-годе диря в нашето безвиходно робско положение. Народът, притиснат и нравствено, и материално, не обръща почти никакво внимание на това, що произхожда около него; оре своята обляна с кръв и със сълзи земя и едвам ли счита себе си за нещо по-горно от своя добитък. А ако понякога и да се появява у него стремление да излезе из това скотско състояние, то това стремление се не простира по-нататък от онзи инстинкт, по който и волът желае да строши хомота, и птицата да изхвъркне из кафеза, и рибата да изскокне из мрежата.

Разбира се, че при такова едно безотраднo положение на нашия народ длъжността на всеки честен и способен патриот е да се поддържа и да се развива този инстинкт. Но в това отношение нашите

цариградски патриота журналисти изпълняват ли своята длъжност? Колкото и да е прискорбна нашата присъда, ние ще да отговориме отрицателно. Цяло половин столетие вече става, откакто ние броиме епохата на нашето възрождение и при сичкият видим прогрес в образованието и в развитието на известна една част от народа, ние, при сичкия си оптимизъм, не можеме да забележим решително никакво улучшение в неговът многострадален живот. Коя е причината на това? Причината е тая, че както за всяка една личност отделно, така и за цял народ въобще преди сичко е потребно такова едно условие, което човечеството нарича свобода и за което и у нас даже е проляно не малко едно количество кръв и мастило. А ако е това така, то как щем ние да придобием този неизбежен и досега още не напълно разбран атрибут на човеческото щастие? Чрез наука ли, чрез образованието ли, или чрез оная просяшка песен, която са пели, па и досега, пет множество поробени и образовани народи?

За да отговориме на този въпрос, ние сме длъжни да се обърнем към нашата емиграционна журналистика и да разгледаме какви средства за спасение са приписвали на народа нашите патриоти и доколко добросъвестно са изпълняли те своята свещена обязаност към отечеството си.

От началото на 1867 г., когато първият български революционен комитет издаде своят знаменит мемоар, с който се свършваше дейността на покойния Раковски, и до днешния божи ден в Румъния са се издавали в различно време повече от 10-на политически вестници. Ако разгледаме с особено внимание както дейността на Комитета и на някои и други отделни личности, така и направлението на гореказаните вестници, то твърде лесно можеме да се убедиме, че и между тие нови политически лечения са съществували няколко различни и даже съвсем противоположни методи. Хигиенистите из Комитетът, хомеопатите из своите контори и гимнастиците из кафенетата при сичкият свой умствен и материален капитал и при сичката своя широка програма, наместо да пристъпят до радикалното лечение на народа, т.е. наместо да отрежат от неговото здраво и читаво тяло гангренната част на босфорската болест, тие се заловиха да излагат своята неизпълнима диета в различни брошури, мемоари, адреси, прокламации и др. т. и, най-последно, след безполезния моцион на четите в 1867 г. и след необмисленото кръвопускане при Върбовка,

тие резюмираха почти сичката своя политическа медицина в девизата на безцветния и продадения по-после в. „Народност“, която ни учеше на чист български език, че „само праведното удовлетворение на народностите ще да оздрави всеобщия мир“. Разбира се, че сичкото това учение не беше друго нищо освен една смела дуалистическа безмислица, която трябаше непременно да изчезне като сапунен мехур, без да принесе каква-годе съществена полза на народа.

И наистина, напразно хористите на това учение, представлявани от „Отечество“ и от „Дунавска зора“, посягаха да уловят наследника на Мохамеда за ухото, да го доведат в Търново и да го венчаят за престола на Шишмановците; напразно тие затваряха очите си пред истината и тропача по чуждите врата за помощ и за милостиня. Народът, който знаеше, че никой не дава на слепците нито злато, нито сребро, а дава им такива строщени, изтъркани и калпави монети, които нийде вече нямат никаква цена и които в калпазанското царство на банкротите се наричат гюлханета, хатихумаюни, хатишерифи, фермани и др. т. — преклони главата си пред необходимостта, оплака няколко стотини свои жертви и задоволи се с решението на несъвременния вече черковен вопрос. Хористите извикаха „да живее тиранинът!“, свиха своите разноцветни знамена и завещаха на народът „да работи и да се надее“, да се учи и да чака, или, с други думи, да мълчи и да робува. Видеше се, че после тая епоха, т.е. после решението на черковния вопрос, сичко трябаше да млъкне; сичко трябаше да се помири с нещастната съдба на българския народ и сичко трябаше да влезе в своят плесенясал петивековен гроб.

Но не тъй излезе. Оная здрава част на народа, която се беше откъснала от неговото живо и изранено тяло и която, разбира се, не можеше да гледа на неговите безчовечни страдания през призмата на дуализма, улови своя анатомически нож и, под защитата на „Независимост“, събра своите сили в особен лагер и пренесе почти сичката своя деятелност над трупа на „болния човек“ и над тялото на страждущия български народ. Кръв, кръв! Кръв трябва да се пусне и на едина, и на другия, извика тя в оная темна нощ, когато просящите, на един ред със страждущите, пируваха около трапезата на екзархията и не обръщаха никакво внимание даже и на сами себе си. — Единът трябва да умре, а другият ще да земе своя одър и ще да тръгне в пътя на прогреса.

Разбира се, че тонът, с който се излагаше така ясно учението на нашите радикалисти, оскърбяваше чувствата и дейността на хигиенистите и тие не приеха да вземат участие в общия консилиум за българската свобода. „Независимост“ захвана да негодува и изля сичката своя жлъчка както против тяхното учение, така и против самите тях. Но нямаше какво да се прави. За репутацията на революционната партия и за успешното разпространение нейните идеи, тя трябаше или да даде друго направление на своите убеждения, или, из горещата си любов към народа, да слезе от трибуната на своята партия. Тя предпочете последното и даде похвален пример за честност и за постоянство. Ние ѝ ръкоплещим.

И така, после преставанието на „Независимост“, на хоризонтът на нашата журналистика не остана почти никаква възможност, за да могат да се изказват болките и страданията на нашия народ; не остана почти никакво средство, за да се поддържа онзи революционен дух, който то е покрил вече нашата народна нива и който от ден на ден чака своя жътвар... Какво трябаше да се прави? Да се мълчи ли? Но мълчанието би било престъпление за всеки един човек, който обича себе си, народа си и отечеството си?

И ето в името на тая любов ние развиваме своето „Знаме“ и без никакво угризение на совестта си, без никаква злопаметност и без никакви задни мисли подаваме ръката си на всяка една честна и патриотическа душа.

За интереса на общата цел ние оставяме настрана всякакви лични страсти и нападения и сичкото свое оръжие ще да употребим против враговете на нашата пълна и съвършена свобода; с една дума, ние ще да служим на оная съща идея, на която е служила и „Независимост“, но с тая само разлика, че с оние съществуващи вече у нас партии, с които тя е водила постоянна и непримирима война, ние ще да употребим тона на помирението и ще да бъдем колкото е възможно по-деликатни. Разбира се, че ако нашите убеждения намерят отзив и съчувствие между нашата многочислена емиграция, то нашата обща цел ще да бъде, като речи, постигната; а ако думите ни се посрещнат със смях и с шумотевица, то и ние ще да се помириме с общата съдба на нашите емиграционни публицисти и ще да повториме думите на апостола Павла, които е повтарял в страшните години и нашият

първоучител св. Методий: „Не сяду я на совете злых и с злодеями не пребуду, а примкну к невинным и окружу олтар бога моего.“

Издание:

Вестник „Знаме“, 1874-1875

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.